

Яскравими прикладами щодо цього є найбільше у фінансовій історії злиття у липні 1998 року американського банку CitiCorp та страхової компанії Travelers Insurance, а також об'єднання банків National de Paris та Paribas. Відтак банки отримують можливість частково вирішити перелічені вище проблеми – насамперед скоротити витрати.

Однак, твердження, що в нових умовах конкурентної боротьби на банківському ринку виживуть лише величезні корпорації, які пропонують повний набір усіх можливих послуг, викликає великий сумнів. Значне зменшення витрат на пошук інформації, специфіка банківських продуктів, які не потребують фізичної доставки, а отже, становлять ідеальний об'єкт для продажу через інформаційні мережі, зростання вимог споживачів та неспроможність однієї компанії цілковито задовольнити вимоги всіх клієнтів – усе це аргументи на користь думки, що існує об'єктивна необхідність у невеликих високотехнологічних інститутах, які володітимуть значним обсягом інформації, відгравучи роль фінансових посередників.

Отже, аналіз тенденцій розвитку сучасного ринку банківських послуг свідчить, що традиційне уявлення про банки як інститути, що залучають кошти у вигляді депозитів та розміщують їх шляхом кредитування, суттєво змінюється. Розширення спектру банківських послуг, тотальна конкуренція, брак лояльності споживачів змушує банки переглядати свою стратегію діяльності на ринку, зосереджуючи увагу на дрібніших його сегментах та вузькоспеціалізованих послугах. Висвітлені процеси руйнують межі, які відділяють банки від інших інститутів, що надають фінансові послуги. Це фактично позбавляє їх унікальності, але й розкриває нові перспективи. Отож основне завдання банків – побудова оптимальної стратегії для використання нових можливостей.

Література

1. Карчева, Г. Особливості функціонування банківської системи України в умовах фінансово-економічної кризи / Г. Карчева // Вісник НБУ. — 2009. — № 11. — С. 10–16.
2. Кравченко, І. Криза та регулювання фінансової системи : уроки і перспективи / І. Кравченко, Г. Багратян // Вісник НБУ. — 2009. — № 1. — С. 19–23.
3. Назарова, Е. В. Антикризисное управление кредитными организациями : учеб.-метод. комплекс / Е. В. Назарова. — М. : Изд. центр ЕАОИ, 2007. — 237 с.
4. Graham Slack. Availability of Financial Soundness Indicators / Slack Graham. — International Monetary Fund. — 2003. — 62 p.

УДК 336.78

*О.М. Дахно, ст. викладач
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка*

НАПРЯМИ ІНТЕГРАЦІЇ СВІТОВИХ ГРОШОВО- КРЕДИТНИХ УСТАНОВ

Банківська інтеграція в Західній Європі формувалася задовго до створення Європейського Союзу і починалася з елементів валютної

інтеграції. Європейська банківська система, започаткована ще в перші повоєнні роки, є результатом і водночас одним з важливих інструментів європейської інтеграції та Європейської валютної системи.

Основним підсумком першого етапу, який почався у 1992 році та завершився на початку 1994 р., стала ратифікація Маастрихтської угоди всіма країнами-учасниками; повна лібералізація у межах ЄС міграції капіталу; здійснення системи заходів, спрямованих на наближення темпів інфляції до рівня країн, які мають найсприятливіші для цього показники скорочення бюджетних дефіцитів.

Другий етап (1 січня 1994 р. - 31 грудня 1998 р.) був присвячений подальшій підготовці країн-членів до введення євро. Головною подією у створенні організаційної структури для переходу на єдину валюту стало заснування Європейського валютного інституту. На даному етапі відбулися такі інтеграційні процеси:

- прийняття законодавства, що забороняє підтримку діяльності державного сектору шляхом кредитування центральними банками його підприємств й організацій у країнах-членах, так само як і пряме придбання центральними банками боргів держави;

- прийняття законодавства, що скасовує привілейований доступ підприємств й організацій державного сектору до ресурсів фінансових інститутів;

- затвердження законодавчих актів, що забороняють брати на себе зобов'язання державного сектору однієї із країн-членів іншою країною-членом або ЄС у цілому;

- формулювання вимоги про те, що країни-учасниці повинні докладати зусилля для недопущення надмірного дефіциту державних фінансів (показник бюджетного дефіциту не вище 3 % ВВП і величина державного боргу не вище 60 % ВВП);

- прийняття національного законодавства, що надає центральним банкам країн-учасниць статутну незалежність від їх урядів.

Головною метою створення Європейської системи центральних банків є підтримка стабільності цін. Для досягнення основної мети ЄСЦБ вирішує такі конкретні завдання визначені у його статуті: визначення та проведення єдиної грошово-кредитної політики, зберігання і управління офіційними валютними резервами країн-учасниць, а також здійснення валютних операцій, забезпечення правильного функціонування платіжно-розрахункових систем.

ЄСЦБ являє собою незалежну банківську систему. При здійсненні своєї діяльності члени її органів управління не мають права використовувати інструкції або правила урядів і державних органів країн Європейського Економічного Співтовариства або зовнішніх країн. У свою чергу інститути Європейського Економічного Співтовариства і уряди держав - учасниць ЕЕВС не мають права втручатися в діяльність Європейської системи центральних банків.

Всі ці положення не суперечать, в цілому, економічній незалежності центральних банків країн. У той же час сучасні економічні реалії Європейського союзу демонструють абсолютну залежність національних банківських систем від рішень централізованих органів. Наочним прикладом може служити ситуація, яка склалася у банківській системі Кіпру, який під тиском Євросоюзу погодився на безпрецедентні заходи задля порятунку власної економіки. Країна відмовилась від порятунку в стилі Греції, через розпродаж державних підприємств і жорсткі заходи економії. Іншим варіантом стало рішення про списання коштів з депозитів вкладників, бо саме грошово-кредитний сектор колишньої офшорної зони був визначним для функціонування економіки цієї країни. Це без сумнівів захід, аналогів якої в історії Євросоюзу ще не було. Більшість експертів вважають, що списання одноразового податку може призвести до гірших наслідків, ніж банкрутство банку Lehman Brothers, з якого почалася світова фінансова криза 2008 року. Подібні проблеми та неординарні шляхи їх розв'язання можливі і для інших країн Єврозони з нестабільною економікою.

Країни, що не входять до Євросоюзу за умови складного становища національної економіки одним із найбільш ймовірних варіантів вважають покращення ситуації шляхом отримання фінансової та методологічної допомоги через міжнародні організації на зразок МВФ і Світового банку. Ці організації через здійснення низки заходів нав'язують урядам країн процес непомітного, поступового перетворення грошово-кредитної системи держави в керовану ззовні. Одним з наслідків цього процесу є формування у суспільства і влади помилкового переконання, що основним фінансовим важелем управління економікою є не монетарний орган - центробанк, а бюджет. Зосередившись на бюджеті і будучи відстороненим від емісійного центру, уряд позбавляється реальних ресурсних важелів впливу на економіку. МВФ стає головним арбітром у вирішенні протиріч між центральним банком та урядом держави у розв'язанні протилежних проблем – уряд має забезпечити економічне зростання, а центральний банк подолати інфляцію. Особливо яскраво це виявляється у кризові періоди, рекомендації МВФ знімають з центрального банку всю відповідальність за розвиток економіки і позбавляють самостійності у прийнятті рішень. Перетворюють центробанк у ретранслятор вказівок МВФ уряду.

Особливість же у здійсненні подібної "самостійної" грошової політики полягає у тому, що емісія національної валюти можлива тільки через викуп іноземної і накопичення її у резервах центрального банку. Процес стає керованим, оскільки брак валюти є завжди, а взяти її можна тільки в борг на зовнішньому ринку на певних умовах. Роль метрополії виконує МВФ в інтересах країн-власниць ВКВ. Тепер зростання грошової маси всередині країни визначається величиною позики від МВФ, а також позитивним сальдо платіжного балансу. Обсяг кредитної можливості банківської системи, процентна ставка і доступність позик для реального сектора визначають не уряд і центробанк, а МВФ.

Для зазначеної системи зазвичай характерний брак грошової маси всередині країни. При втечі зовнішнього капіталу, зважаючи на відсутність компенсаторних дій центробанку, економіка занепадає від нестачі оборотних коштів у підприємств внаслідок недоступності кредитів та їх дорожнечу.

Звичайний прийом: накачування зовнішнім ресурсом споживчого ринку країни. У результаті, прибутки іноземних корпорацій плюс відсотки за виданими кредитами - це прибуток корпоративного сектора. Потім - різкий відтік капіталу, погашення боргів через позики ЦБ та уряду, прибуток МВФ та ФРС і повна боргова залежність. Щоб не зупинити цей механізм під час кризи, центробанк орієнтується не на розв'язання проблем економічного зростання та зайнятості, а на "боротьбу" з інфляцією.

Література

1. *Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 121- III // <http://www.rada.kiev.ua>.*
2. *Про Національний банк України: Закон України від 20.05.99 № 679-XIV // <http://www.rada.kiev.ua>.*
3. *В.Вовк, Ю.Дмитрик* Діагностування кризи з боку центральних банків: зарубіжний та вітчизняний досвід *Вісник НБУ №3 2013 ст.20.*
3. *Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В.С. Стельмаха. — К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. — 404 с.*
4. *Центральний банк і грошово-кредитна політика. / Навч. посіб. за ред. Косової Т.Д., Папаїки О. О.. К.: Центр учбової літератури, 2011. — 328 с.*

УДК 339.74:336.711(477)

*Ю.О. Заборовець, к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка*

ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ КРАЇНИ

Активне входження іноземного капіталу у банківський сектор загострює конкуренцію за ресурси, призводить до збільшення концентрації банківського сектору, лібералізації банківської діяльності, інтернаціоналізації та глобалізації фінансових ринків. Концентрація капіталу та шляхи його примноження є основними факторами глобалізації банківської сфери. Звичайно, у деяких країнах цей процес відбувався набагато раніше та мав різні прояви. Економіка України є досить відкритою, саме тому процеси глобалізації з усіма її перевагами та недоліками не зможуть обійти країну стороною.

До позитивних факторів та аспектів перебування іноземного банківського капіталу в Україні можна віднести такі:

– використання міжнародного банківського досвіду (для України, як для досить молодого держави нова практика ведення банківської справи є більш ніж необхідною);